

Dalia Henke: Lietuvoje trūksta informacijos apie tai, ką veikia pasaulio lietuviai, ir tai mus supriešina

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) pirmininkė Dalia Henke pastebi, kad informacijos apie tai, kuo gyvena ir ką veikia pasaulio lietuviai, mūsų šalyje mažai, tai neretai veda į žmonių susipriešinimą: jūs gyvenate ten, o mes čia. „Grubiai tariant, ne vienas ima manyti, kad jie išvažiavo, išdavė tėvynę, gal priėmė kitą pilietybę, tai jie mums nebereikalingi. Tačiau lietuvių bendruomenės atlieka didžiulį darbą atstovaudamos mūsų šaliai, mus visus vienija noras būti reikalingiems Lietuvai, jaustis neatsiejama jos dalimi“, – apie tai, kuo šiandien gyvena ir pasaulio lietuvių bendruomenės susibūrę tautiečiai, pasakoja D. Henke.

Šių metų Seimo ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pavasarinėje posėdžių sesijoje priimtos 9 rezoliucijos. Pernai jų buvo 7, prieš tai 5 - skaičius kasmet didėja. 2019-ieji paskelbti pasaulio lietuvių metais. Ką visi šie įvykiai rodo?

Didėjantis rezoliucijų skaičius rodo, kad auga temų, kurias reikia spręsti, skaičius. Temos be galo svarbios Lietuvai ir užsienyje gyvenantiems lietuviams bei mūsų ryšių su tėvyne palaikymui. Lituanistinis švietimas, kalba, kultūra, tradicijų išlaikymas, Lietuvos reprezentavimas užsienyje, tautinės tapatybės, pilietybės išlaikymas, vaiko teisės, vergystė, emigracijos, migracijos ir ekonomikos reguliavimas, ryšiai su Lietuvos institucijomis, pilietiškumas ir dalyvavimas šalies rinkimuose. Pavyzdžiui, tapatybės ir kalbos išlaikymo temos Lietuvos švietimo sistemoje praradusios svorį. Jei neišsaugosime šių dalykų, ateis toks laikas, kai nutautėsime. Todėl Švietimo ir mokslo ministerijai teikiamas tiesioginis siūlymas, kokių priemonių reikėtų imtis darželiuose ir mokyklose.

Na, o už tai, kad 2019-ieji būtų paskelbti pasaulio lietuvių metais, balsavo Seimo nariai. Tai rodo, kokią svarbą Seimas teikia užsienyje gyvenantiems lietuviams. Anot gerbiamo dr. Stasio Tumėno, jei bus skelbiamas referendumas dėl pilietybės išlaikymo, pasaulio lietuvių metų proga galėsime daugiau apie tai kalbėti Lietuvoje. Dažniausiai Lietuvos žmonės apie mūsų darbus ir veiklą nelabai žino. Kartais jaučiamas susipriešinimas: jūs gyvenate ten, o mes čia. Atrodo, lyg nieko bendra nebeturime. Nors esame išsibarstę plačiame pasaulyje, turime bendrą patirtį ir reikėtų žvelgti į mus kaip į vieną tautą, nesvarbu, kur gyvename.

Pasaulio lietuvius kviečiate prisijungti prie valstybės atkūrimo šimtmečiui skirto projekto „Sujunkime Lietuvą“. Kaip galima jame sudalyvauti ir kodėl svarbu tai padaryti?

Liepos 1 dieną PLB kartu su Lietuvos nacionaliniu kultūros centru ir Tautinių mažumų departamentu organizuoja renginį „Šimtas Lietuvos veidų - sujunkime Lietuvą“. Pirmą kartą šalies istorijoje valstybės atkūrimo šimtmečio proga mes visi kartu susitiksime Vilniuje. Jubiliejiniais metais pasirodysime ir prisistatysime Lietuvai. Tai puiki proga mums visiems susitikti, pamatyti vieni kitų veidus ir susipažinti bei susidraugauti. Galimybę dalyvauti renginyje turės 45 oficialios pasaulio lietuvių bendruomenės ir Lietuvos tautinės bendrijos, vyks jų sceniniai pasirodymai, šurmuliuos bendruomenių paviljonų miestelis, taip pat Vilniaus Rotušėje bus surengta pasaulio lietuvių menininkų paroda, kurioje bus galima išvysti įvairiausių meno kūrinių nuo tapybos iki keramikos. Vėliau kviesime visus dalyvauti liepos 1-6 dienomis vyksiančioje dainų ir šokių šventėje „Vardan tos...“. Kai šventė pasibaigs, 6-8 dienomis dalyvausime Pasaulio lietuvių jaunimo susitikime Prienuose, o liepos 8 dieną darbą pradės Pasaulio Lietuvių Bendruomenės XVI Seimas, į kurį pakviesti 178 atstovai iš 45 šalių. Delegatų

suvažiavime renkami PLB valdybos nariai, pirmininkas, nustatomos veiklos gairės ir tikslai ateinantiems trejiems metams.

Minėtas renginys - viena iš „Sujunkime Lietuvą“ projekto dalių, kita - neseniai prasidėjęs žygis ir dokumentinis ciklas apie pasaulio lietuvių bendruomenes „Misija - Pasaulio Lietuva. Sujunkime Lietuvą!“.

Skirmanto Jankausko nuotr.

Dar vienas būdas pasaulio lietuviams dalyvauti šimtmečiui skirtoje akcijoje - siūsti organizatoriams laiškus ir dalintis su Lietuva susijusiomis istorijomis, pavyzdžiui, atskleisti, koks lietuviškas įprotis ar tradicija iki šiol juos lydi. Kokie lietuviški įpratimai neapleidžia Jūsų, Hamburge gyvenančios jau 26-erius metus?

Vokietijoje esu praleidusi didesnę savo gyvenimo dalį. Tačiau tai nieko nereiškia, nes nepraradau ryšio su Lietuva. Gimiau Klaipėdoje ir visada sakau, kad širdyje esu tikra klaipėdietė, nesvarbu, kad gyvenu Hamburge. Jis, beje, man taip pat

mielas. Galbūt tai ir yra fenomenas, kad pasaulio lietuviai turi ne tik mylimą gimtąjį miestą Lietuvoje, bet ir užsienyje. Bendraudama su hamburgiečiais jaučiu, kad praturtinu jų pasaulėžiūrą dėl to, jog esu iš Lietuvos. Labai dažnai nutinka, kad vakaro tema tampa Lietuva, mūsų valstybės iššūkiai, turizmo galimybės, politinė situacija, sportas, istorija ar kulinarija. Galiu drąsiai teigti, kad mes, lietuviai, esame savo šalies ir tradicijų ambasadoriai. Užsieniečiai Lietuvą mato tokią, kokius mato mus. Eidami į vakarėlį daug kas atsinešame baltos lietuviškos mišrainės, skilandžio ar šakočio – pristatome save per maistą. Pasakojame apie meną: dainų šventes, kryždirbystę ar lino gaminių meistrystę. Vokietijoje Lietuva taip pat žinoma kaip šalis, turinti bene greičiausią internetą pasaulyje. Save galime pristatyti ir per charakterio ypatumus. Man įsiminė menininko Jono Meko mintis: „Gali gyventi bet kur ir būti lietuvis. Negali išbėgti, negali pabėgti. Gimei, užaugai ten, ir tai lemia, kaip žiūri į gamtą, į žmones.“

Žygis ir dokumentikos ciklas „Misija - Pasaulio Lietuva. Sujunkime Lietuvą!“ siekia sujungti po visą pasaulį išsibarsčiusius lietuvius. Jūsų nuomone, kaip galėtų atrodyti ši sąjunga?

Labai tikiuosi, kad nebeliks skirstymo į „mes“ ir „jie“. Toks būtų pagrindinis mano noras ir palinkėjimas. Kad ir kur begyventume, norisi, kad vieni kitus vadintume lietuviais. Norisi, kad būtume vieningi. Vienybės mums reikėjo skelbiant šalies nepriklausomybę, tokie istoriniai įvykiai kaip Baltijos kelias taip pat įrodė, kad sugebame būti vieningi. Tikiuosi, kad ir šis projektas padės sustiprinti vienybės jausmą. Jis mums reikalingas sprendžiant Lietuvos ateities gerovės klausimus. „Misija - Pasaulio Lietuva. Sujunkime Lietuvą!“ yra gera pradžia, skirta parodyti, kad esame pasaulio lietuviai, įsikūrę įvairiose pasaulio šalyse, dirbantys skirtingus darbus, gyvenantys margus gyvenimus, bet turintys tai, kas mus visus jungia, – Lietuvą.

Rudenį tikimasi išvysti pirmąsias dokumentinio ciklo serijas. Jose bus atskleista bendruomenių praeitis, dabartis, iš arti žvelgiama į jų kasdienybę. Kodėl svarbu dalintis bendruomenių istorijomis, pamatyti jas čia, Lietuvoje?

Negaliu pasakyti, kad PLB įvaizdis Lietuvoje yra geras arba blogas, kartais sakoma, kad jo išvis nėra. Informacijos apie tai, ką veikia pasaulio lietuvių bendruomenės, labai mažai. Tai mus ir supriešina. Grubiai tariant, ne vienam atrodo, kad jie išvažiavo, išdavė tėvynę, gal priėmė kitą pilietybę, tai jie mums

neberekalingi. Kaip minėjau, bendruomenės atlieka didžiulį darbą būdamos Lietuvos ambasadorės, jos atstovauja Lietuvai, garsina jos vardą. Tai yra neįkainojamas turtas. Tai į Lietuvą pritraukia investicijų, o su jomis atsiranda darbo vietų, skatinamas turizmas. Lietuvos žinomumas didėja ir užsienio politinėje erdvėje. Svetur, pavyzdžiui, Amerikoje gyvenančių lietuvių balsas turi nemenką svorį, nes jų yra daug, ne veltui Čikaga vadinama antrąja Lietuva. Ten veikia prieš 60 metų įkurtas stiprus Lietuvių Fondas. Informacija yra įrankis, skirtas daugiau vieniems apie kitus sužinoti. Jei bus skelbiamas referendumas dėl pilietybės išlaikymo, o apie pasaulio lietuvius bus žinoma daugiau gerų ir teigiamų istorijų, manau, įtampa bus mažesnė. Tikimės, kad projektas „Misija – Pasaulio Lietuva. Sujunkime Lietuvą!“, pasakojantis istorijas apie užsienio lietuvius, padės atskleisti pozityvų mūsų veidą ir veiklas, skirtas ne tik išlaikyti lietuvišką tapatybę, bet ir nukreiptas į Lietuvos gerovę.

Jūsų nuomone, ar pasaulio lietuviai noriai išitraukia į tokias iniciatyvas ar pasipasakoja apie save?

Viskas priklauso nuo to, kaip vėliau jų istorijos yra viešinos. Galiu drąsiai teigti, kad bendruomenių nariai, aktyvistai, lyderiai laiko turi labai nedaug. Jų veikla grįsta visuomeniniais pagrindais. Laikas, skirtas bendruomenės pamatų tvirtinimui, dažniausiai pavagiamas iš šeimos, ką jau kalbėti apie draugus ir hobius. Tikiuosi, kad bendruomenės pasinaudos galimybe priimti filmavimo komandą, dalyvauti dokumentikos kūryboje, papasakoti apie save. Patys savo jėgomis tokio projekto negalėtume įgyvendinti, todėl džiaugiamės, kad turime partnerius ir esame pasiruošę viešinti jų idėją.

Kodėl pasaulio lietuviai nori burtis į bendruomenes, kas juos labiausiai motyvuoja?

Didžiausia motyvacija yra noras būti lietuviais ir laikytis tradicijų. Tai tuo pačiu unikalumu. Yra daug šalių, kur bendruomenės senos ir į jas susirenka jau antros ar trečios kartos lietuviai, nebešnekantys lietuviškai. Anksčiau bendruomenė pirmiausia reiškė sielovadą ir lituanistinį švietimą, sportą. Jei nebūtų šeštadieninių mokyklų, kurios buria aplink save bendruomenes, tai nebūtų ir lietuviškai šnekančių ar mūsų šalies dvasia auklėjamų vaikų. Tokiose mokyklose vaikai mokosi kalbos, istorijos, mūsų tradicijų, taip pat pamato, kad yra ir daugiau „keistuolių“, turinčių kalbėti lietuvių kalba. Esu dviejų vaikų mama, juos taip pat leidau į šeštadieninę lituanistinę mokyklą Hamburge. Sakydavau jiems, kad jei

nesimokys kalbėti lietuviškai, atvykę į Lietuvą nesusišnekės su seneliais, pusseserėmis ir pusbroliais. Patikėkite, vaikams tai nėra lengva. Jie lanko vokišką darželį, vėliau – mokyklą, draugai taip pat vokiečiai, o jei dar gimė dvikalbėje šeimoje, išlaikyti kalbą labai sudėtinga.

Skirmanto Jankausko nuotr.

Kuo šiandien gyvena pasaulio lietuviai, kokios jų istorijos?

Kiek yra įvairiausių charakterių ar žmonių profesijų, tiek yra ir pasaulio lietuvių. Užsienyje gyvenantys lietuviai dirba net tokias specialybes, kokių dar nėra Lietuvoje. Japonijoje įsikūrusi mano pusseserė dirba biochemike, tyrinėja vėžio ląsteles. Tokių specialistų pasaulyje nedaug. Esame darbštūs, greitai įsisaviname naujas kalbas, dirbame įvairiausius darbus nuo paprastų iki vadovaujančių, turime savo buitį ir kasdienybę. Vėl norėčiau paminėti pilietybės išlaikymą. Asmeniui, nenorinčiam prarasti Lietuvos pilietybės, bet siekiančiam kitos šalies pilietybės, kad galėtų dirbti institucijose, pavyzdžiui, susijusiose su valstybės tarnyba, sudėtinga gyventi užsienyje. Tokių darbų žmonės negali dirbti, jei neturi šalies,

kurioje įsikūrę, pilietybės. Na, o jei žmogus nenori prarasti Lietuvos pilietybės, tai ir kitos šalies pilietybės gauti jis negalės, jei iš Lietuvos išvyko po 1990 kovo 11 d. ir neatitinka vienos iš LR Pilietybės įstatymo skelbiamų išimčių. Daug prarandame nesuteikdami žmonėms galimybės išlaikyti Lietuvos pilietybę.

Lietuvoje neretai kyla diskusijų „reikia ar nereikia dvigubos pilietybės“, taip pat yra klausiančių, ar tai mūsų, Lietuvoje gyvenančių, „daržas“ kalbėti ir nuspręsti. Kokias nuotaikas pastebite Jūs, kokios atomazgos tikisi pasaulio lietuviai?

Viena didžiausių problemų yra tai, kad kalbame apie dvigubą pilietybę. Pilietybės įgijimą būtų galima vadinti dviguba pilietybe, tačiau PLB nekalba apie dvigubą pilietybę, traktuojame tai kaip pilietybės, įgaunamos gimimu, išsaugojimą. Kartais netgi žodis „dviguba“ supriešina. Nuo pat pradžių įvyko klaida, todėl šiandien dauguma kalba apie dvigubą pilietybę. Teisine ir kalbine prasme tai yra visiškai kitos sąvokos. Taip pat nesutinku, kad pilietybės išsaugojimas yra tik užsienio lietuvių klausimas. Gyvenantys Lietuvoje niekada nežino, kada šis klausimas tiesiogiai palies juos. Žmonės migruoja, artimieji išvažiuoja ir grįžta, užsienyje gimsta mūsų anūkai, gal kada nors jie norės grįžti, todėl, jei šis klausimas nėra svarbus dabar, jis gali tokiu tapti ateityje. Taip pat būtina prisiminti, kad praėjusių metų pabaigoje patys lietuviai projekte „Idėja Lietuvai“ pasisakė už dvigubos pilietybės įteisinimą. Tikėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimas paskelbs referendumą, sprendimas bus priimamas Lietuvoje. Norint įvykdyti Konstitucijos straipsnio pakeitimą, reikia surinkti milijoną tris šimtus Lietuvos piliečių balsų. Viskas priklausys nuo to, kokia sakinio, kuriuo keisime LR Konstitucijos 12 straipsnį, formuluotė bus parinkta ir kada bus skelbiamas referendumas bei kokios pajėgos metamos aiškinamajai veiklai. Svarbu, kad visas partijas ir pagrindinius valstybės atstovus šis klausimas suvienytų, įpareigotų, kad ši problema galų gale būtų išspręsta. Juk Lietuva neturėtų prarasti sąsajų su užsienyje gyvenančiais lietuviais, tai ateities bendravimo su diaspora klausimas. Tad jei norime susikalbėti, labai svarbu mums visiems šnekėti viena kalba ir apie tuos pačius dalykus.

Misija Pasaulio Lietuva